

Література

1. Абульханова К.А., Березина Т.Н. Время личности и время жизни. – СПб, 2001.–234 с.
2. Головаха Е.И., Кроник А.А. Психологическое время личности.– К., 1984.– 207 с.
3. Горностай П.П. Личность и роль: Ролевой подход в социальной психологии личности. – К., 2007. – 312 с.
4. Стюарт Й, Джойнс В. Основы Т.А: Транзакційний аналіз.– К., 2002.– 393 с.
5. Калина Н.Ф. Тимощук И.Г. Основы юнгианского анализа сноведений. – К., 1997. – 304 с.
6. Семиліт М.В. Архетипи минулого та проектування майбутнього. Проблеми загальної та педагогічної психології. /За ред. С.Д. Максименка, том.11, част.4. – Київ -2009.- С. 384-393.
7. Семиліт М.В. Соціально–психологічний портрет українця Актуальні проблеми психології: Етнічна. Історична. Психолінгвістика / За ред. С.Д. Максименка, М.-Л. А. Чепи. – Ніжин, видав. НДУ ім. М.Гоголя, 2010, том.4. ч.5.- С.63-67
8. Юнг К. Символическая жизнь. – М., 2003. – 326 с.

В статье Н.В. Семилета исследован один из подходов комплексной методологии изучения жизненного пути. Обнаружены архетипические символы жизненных образцов коллективного (группового) бессознательного. Представлены мифологемы Сеятеля и Котигорошка как полярные пути развития мужской идентичности.

Ключевые слова: *жизненный путь, мифический герой, архетип, идентичность украинца, квантификация времени жизни.*

In the article is studied the one approach of the complex methodology of life. Detected archetypal symbols of life patterns of collective (group) unconscious. Presented myth of Sower and myth of Kotigoroshka as a polar ways of the development of male identity.

Key words: *life, the mythical hero, the archetype, identity of ukrainian, quantization of a life time.*

УДК 316.6:61

А.В. Сергеева

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕРЕПІДГОТОВКИ

У статті розглядаються особливості трансформації показників інтегральної ідентичності особистості майбутніх психологів, у процесі професійної перепідготовки. Представлено результати лонгитюдного емпіричного дослідження й розглянута динаміка змін значень по показниках інтегральної ідентичності особистості.

Ключові слова: *інтегральна ідентичність особистості, види трансформації, рівні інтегральної ідентичності.*

Актуальність дослідження. У сучасній психологічній науці поняття «трансформація ідентичності» означає перетворення, зміну структури ідентичності під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів [1, 6, 9]. Так, багато дослідників указують, що більшою мірою цей термін застосовується стосовно швидкої зміни ідентифікаційних структур під впливом психологічних і соціальних факторів, зокрема: нестабільності суспільства; соціальних і культурних змін; зміни професійної діяльності; кризи ідентичності [1].

Опираючись на визначення й емпіричних дані інших авторів [1, 2,7,8], під *трансформацією* ми будемо розуміти, один зі шляхів становлення ідентичності особистості в процесі швидкої зміни її ідентифікаційних структур, що характеризується закономірними етапами, а так само невизначеними й мінливими умовами соціалізації.

На думку Л. Брейкуелл, Н.В. Дмитрієвій, А. Тэшфелу й ін. трансформація ідентичності особистості підрозділяється на негативну й позитивну [1, 6, 7, 8]. До позитивної трансформації ідентичності відносять зміни особистості від дифузійної ідентичності до досягнутої, через подолання конструктивної кризи ідентичності. До негативної трансформації ідентичності особистості ставляться зміни, що носять деструктивний характер і приводять до дезінтеграції людини. Основними видами негативної трансформації ідентичності є кризи ідентичності, дезадаптивне поведіння, у результаті чого можуть виникнути функціональні розлади.

У рамках нашого теоретико-емпіричного дослідження необхідно також визначити поняття «*інтегральної ідентичності особистості*» (ІНІДО). Під інтегральною ідентичністю особистості нами розуміється психічне явище, що має ієрархічно складну структуру, представлену на формально-динамічному рівні (якісному рівні), змістовно-особистісному й імперативному рівні, а також розуміється як процес, що має закономірну логіку й етапи становлення ідентичності [5].

Представлений вище нами феномен інтегральної ідентичності особистості (ІНІДО) концептуально обґрунтовано на основі теоретико-методологічних положень континуально-ієрархічного підходу до структури особистості О.П. Саннікової [4], принципів інтегральної теорії особистості й індивідуальності В.С. Мерліна, основ розвитку особистості в рамках генетико-психологічної теорії С.Д. Максименко [3].

Так, з позицій континуально-ієрархічної теорії до формально-динамічного рівня особистості ставиться сукупність всіх властивостей, які відображають динаміку протікання психічних явищ і індивідуальні властивості конституціонального характеру. Змістовно-особистісний рівень містить у собі властиво особистісні властивості (поняття особистості у вузькому змісті слова): спрямованість особистості, моральну, етичну, мотиваційну сферу, і інші. Імперативний рівень включає той клас характеристик, що відображає наявні в особистості подання про суспільство, норми, культури, знаннях і самій моралі

особистості. Цей рівень жорстко контролюється свідомістю. При цьому кожна якість особистості О.П. Саннікова пропонує розглядати в контексті цієї структури, виділяючи в них показники, які репрезентують кожний із цих рівнів. Важливо відзначити, що розглянуті рівні, взаємозалежні між собою. Саме це пояснює розвиток «проростання» окремих психічних властивостей (емоційності, емпатії, толерантності, ідентичності й ін.), які пронизують особистість від нижчих рівнів до вищих [4].

Грунтуючись на даній концепції й розглядаючи інтегральну ідентичність як властивість особистості, можна припустити що вона по-різному може проявлятися на різних рівнях.

Так, інтегральна ідентичність особистості на **формально-динамічному** рівні може бути представлена сукупністю тих властивостей, які відображають форму й динаміку протікання ідентичності особистості.

Другий, **особистісний (змістовний) рівень**, мабуть, містить у собі показники ідентичності, пов'язані зі ідентичною спрямованістю й мотиваційною сферою особистості. І **третій рівень** характеризує ті особливості ідентичності особистості, які формуються під впливом суспільних, професійних, релігійних, культурних, моральних знань і т.д.

На основі аналізу наукових даних про види й фактори трансформації ідентичності, а так само на основі подань про структурні компоненти інтегральної ідентичності особистості, була сформульована **мета дослідження**: здійснити емпіричне дослідження особливостей трансформації інтегральної ідентичності майбутніх психологів у процесі післядипломної перепідготовки.

Відповідно до викладеної мети, **завданнями емпіричного дослідження** були: 1) опис і систематизація психологічних чинників, що впливають на трансформацію інтегральної ідентичності особистості в процесі перепідготовки; 2) організація емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення змін у значеннях показників інтегральної ідентичності майбутніх психологів; 3) здійснення аналізу отриманих взаємозв'язків між всіма структурними компонентами інтегральної ідентичності в процесі трансформації.

Зупинимося докладніше на розгляді психологічних факторів, що впливають на процес трансформації ідентичності. Установлено, що генезис, форми й види проявів трансформації ідентичності особистості залежать від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів [1, 6, 8, 9].

Важливим методологічним аспектом вивчення факторів трансформації ідентичності є комплексний підхід. Експериментальної частини дослідження передував аналіз психологічних факторів трансформації ідентичності, проведений нами на базі матеріалів дослідження інших авторів і раніше опублікованих власних досліджень. Цей аналіз дозволив виділити основні симптомокомплекси трансформації ідентичності: 1) індивідуально-психологічні фактори (внутрішньо особистісні фактори); 2) соціально-психологічні фактори (міжособистісні фактори); 3) психофізіологічні фактори; 4) соціокультурні фактори (див. табл.№1).

Таблиця №1

Систематизація факторів трансформації ідентичності особистості

Ідентифікація факторів трансформації ідентичності	Діапазон середн. частотн. вибору критер. №=201
I. Індивідуально-психологічні фактори	
1.Наявність кризи ідентичності особистості	+++
2.Співвідношення образів актуального й ідеального «Я»	++
3.Занижена самооцінка (рівень самооцінки)	++
4.Імпульсивність - стійкість	++
5.Дратівливість - спокій	+
6.Агресивність - радість	++
7.Тривожність	+
8.Конфликтність	+
9.Ригідність соціальних установок	+
10.Пасивність, нерішучість, непевність у собі	+++
11.Фіксація на проблемі	++
12.Зниження критичності	+
13.Здатність до рефлексії	+
14.Почуття сорому	+
15.Низький рівень інтересу до справжнього життя	+
16.Невір'я у свої сили	++
17.Люзорність цілей і проблематичності їхнього досягнення	++
18.Екстерналізація суб'єктивного контролю	++
19.Самокерівництво (активність самоконтролювання)	+++
20.Самоактуалізація (самозміна)	++
II. Соціально-психологічні фактори	
1.Особлив. мікросоціальн. взаємодії (внутрішні фактори)	+++
2.Адекватність міжособистісної взаємодії (руйнування або деформац. відносин із середовищ. міжособист. конфлікти)	+++
3.Ступінь активності в досягненні соціально значимих цілей	++
4.Поведінкові реакції у вигляді асоціальних учинків	+
5.Ступінь незалежності	+
6.Почуття відповідальності за події, що відбуваються	+
7.Порушення ієрархії потреб, інтересів, мотивів і цін. орієнт.	+++
8.Реакція на фрустрацію	+
III. Психофізіологічні фактори	
1. Незадоволеність тілесними відчуттями	++
2.Підлога, вік, біологічні властивості	++
3.Психогенії (горе, стрес, нещастя)	+
4.Екзогенії (інфекції, застуди та ін.)	+
5.Преморбидно-Особистісні особливості (нервово-психічна нестійкість, схильність до афективних реакцій)	+
6.Споживання спиртних напоїв	+++
IV. Соціокультурні фактори	
1.Дисфункціональність родини	+++
2.Низький освітній і соціальний рівень	+
3.Низький культурний рівень	+

Як видно з таблиці №1 максимальна частота вибору характеристик у структурі індивідуально-психологічних факторів ставиться до наступних показників: співвідношення образів актуального й ідеального «Я», імпульсивність, нерішучість, непевність у собі, наявність кризи ідентичності й активність по самозмінах. У силу того, що перераховані вище характеристики були досліджені у висловленнях більшості опитаних, ми вирішили зосередити свою увагу на дослідженні саме цих факторів для створення й обґрунтування «психологічних портретів» осіб з позитивною трансформацією інтегральної ідентичності особистості і негативною трансформацією ІнІДЮ.

Мета й завдання обумовили **організацію дослідження**, що проводилося в три етапи. На *першому етапі* здійснювалася підготовка й планування психологічного експерименту: формувалася репрезентативна вибірка, створювався комплекс психодіагностичних методів, визначалися час і порядок проведення. У якості досліджуваних були обрані слухачі, які одержують післядипломне перепідготовку за фахом “Психологія” на базі ПНПУ ім'я К.Д. Ушинського. З погляду ряду дослідників, таке інтенсивне й швидке перенавчання по новій спеціальності є одним з факторів, що впливає на трансформаційні процеси ідентичності слухачів. В експерименті брало участь 207 слухачів денної й заочної форми навчання за період з 2010-2012 років.

У комплекс методів і психодіагностичних методик увійшли:

а) спостереження за слухачами в різних ситуаціях спілкування, що дозволило зібрати дані про психологічні прояви ідентичності;

б) методики, які спрямовані на вивчення формально-динамічних і якісних характеристик інтегральної ідентичності особистості: оригінальний тест «Шкала формально-динамічних показників інтегральних ідентичності особистості» А.В. Сергєєвій [5]; «Інтерв'ю для визначення моделі ідентичності» Дж. Марсія й С. Арчер [7]; «Хто Я?» М. Куна й Т. Макпартленда;

в) методики, які вимірюють змістовно-особистісний рівень інтегральної ідентичності особистості й змістовно-імперативний рівень – тест - опитувальник “16-факторний особистісний опитувальник» Р. Кеттела; «Особистісна готовність до змін» в адаптації Н. Бажанової.

На *другому етапі* емпіричного дослідження проводилася діагностика формально-динамічних, якісних і змістовно-особистісних показників ІнІДЮ слухачів факультету післядипломної перепідготовки на початку перенавчання й наприкінці післядипломної перепідготовки. Досліджувалися такі показники формально-динамічного рівня як стійкість ідентичності (Сі), потреба в ідентичності (Пі), легкість, гнучкість і широта в знаходженні своєї ідентичності (Гі, Лі, Ші), безперервність у пошуку ідентичності (Ні) і активність у побудові ідентичності (АкІ). Так само вивчався емоційний, когнітивний і поведінковий компонент інтегральної ідентичності й ряд властивостей змістовно-особистісного рівня (самоцінність, готовність до змін, самототожність, самовідношення й ін.).

Третій етап являв собою аналіз і інтерпретацію отриманих даних психологічного експерименту по трансформаційних процесах ідентичності. У

роботі був використаний метод кількісного аналізу, а саме кореляційний аналіз, спрямований на виявлення зв'язків і особливостей групування показників психологічних властивостей; і якісний аналіз, що дає можливість групувати досліджуваних по необхідним критеріями й вивчати їхні індивідуально-психологічні характеристики. Всі розрахунки здійснювалися в програмі методом статистичної обробки даних SPSS, версія 13.0. Результати емпіричного дослідження представлені в таблиці №2, 3.

У даній статті ми розглянемо тільки два з досліджуваних рівнів, а саме формально-динамічний і змістовно-особистісний рівень ІндО, тому що тут були відзначені найбільш значимі й цікаві закономірності трансформації ідентичності. Результати кореляційного аналізу між показниками формально-динамічного рівня ІндО на початку й кінці професійної перепідготовки.

Таблиця 2

Показ.	Сі 2	Ті 2	Пі 2	Лі 2	Гі 2	Ші 2	Ні 2	Акі 2	ЗПі 2	Іпі 2
Сі1				368	373				306	303
Ті 1		437		367						
Пі 1			464*	318					421*	409*
Лі 1										
Гі 1		366		344	312				327	333
Ші 1		433*	308	470*		382	321		533*	523*
Ні 1						337			381	365
Акі 1					373	421*			398	391
Зпі 1		417*		430*		410			489*	477*
Іпі 1		416*		432*		415			494*	482*

Примітка. Тут і далі: 1.Нулі й коми опущені; 2.Знак * - указує на рівень значимості $p < 0,01$, без позначення - $p < 0,05$; 3. У таблиці зазначені тільки значимі коефіцієнти; 4.Показники: Сі 1, Ті 1, Пі 1, Лі 1 і ін. - показники першого виміру ідентичності на початку перенавчання; 5.Показники: Сі 2, Ті 2, Пі 2, Лі 2 і ін. - показники другого виміру наприкінці перенавчання.

Представлені результати дослідження дозволили виявити значимі позитивні кореляційні зв'язки ($p < 0,01$) між такими показниками як гнучкість і широта в пошуку своєї ідентичності (Лі, Ші), загальним і інтегральним показником ідентичності особистості (ЗПі-ФД, Ші-ФД). Так само були отримані значимі позитивні кореляції на 5% рівні між показниками Ті (відчуття тотожності ідентичності), Пі (потреба в пошуку ідентичності), Гі (гнучкість у зміні ідентичності), Ні (безперервність пошуку ідентичності).

Дані результати дозволяють припустити, що в процесі перенавчання в майбутніх психологів відбулася серйозна трансформація по деяким аспектам їхньої ідентичності. Найбільш істотні зміни були відзначені по показнику Ші (широта ідентичності - $p < 0,01$, 533**). Це означає, що у цих слухачів відбулося розширення життєвих устремлень і областей їхнього самовираження,

що дозволяють їм знайти свою тотожність і цілісність. Трансформація по показнику Лі (легкість знаходження своєї ідентичності - $p < 0,01$, 470**) дозволило майбутнім психологам перебороти ряд труднощів з питань вивчення себе й своєї тотожності, що надалі дозволить їм самостійно оцінити альтернативи свого професійного подальшого вибору.

Отримані в ході кореляційного аналізу дані на рівні ($p < 0,05$) між показниками НІ (безперервність пошуку себе - $p < 0,05$, 381*) і АкІ (активність у побудові своєї ідентичності - $p < 0,05$, 398*), підтверджують ряд досліджень про те, що саме ці характеристики визначають особливості зміни ідентичності убік позитивної трансформації або негативної трансформації. Нагадаємо, що саме ці характеристики більшістю випробуваних були віднесені до індивідуально-психологічних факторів трансформації (див. таблицю №1). Наявність отриманих результатів погодиться з даними цілого ряду інших робіт, у яких підтверджується висловлена думка [1, 6, 9].

Розглянувши зміст показника АкІ (активність у побудові своєї ідентичності) ми можемо сказати, що досліджувані слухачі-психологи дуже активно займаються саморозвитком, постійно перебувають у пошуку свого щирого «Я» і широкого змісту майбутньої професії.

Результати кореляційного аналізу між показниками змістовно-особистісного рівня ІндО і особливостям трансформації представлені в таблиці №3.

Таблиця 3

Характеристика кореляційних зв'язків між показниками змістовно-особистісного рівня інтегральної ідентичності особистості

показники	Реф.і 2	СІ 2	ОІ 2	РІ 2	Фі 2	Реф.і 2
П-БІ 1	670*	342			-136	-169
СІ 1	-670*	450*	-741	413*		-517*
ОІ 1		-34	741*	-617*	-417*	517*
ФізІ 1				-462*		
РефІ 1						

Примітка:1) нулі й коми опущені; 2) Знак * - указує на рівень значимості $p < 0,01$, без позначення - $p < 0,05$; “-“ — наявність зворотного кореляційного зв'язку; 3) СІ – соціальне «Я»; ОІ - особистісне «Я»; П-БІ – сімейно-батьківська ідентичність; Фіз.і – фізичне «Я»; Реф.І - рефлексивне «Я»; РІ- рольова ідентичність.

Результати представлені в таблиці №3 демонструють ряд значимих кореляційних зв'язків на 1% і 5% рівні значимості. Можна відзначити найбільш високі кореляційні зв'язки ($p < 0,01$, 741*), між показниками ОІ –1(особистісна ідентичність до навчання) і ОІ-2 (особистісна ідентичність після перепідготовки, а так само між показниками РефІ-1 і РефІ-2 (517**). Отримані дані дозволяють констатувати істотні трансформаційні зміни стосовно особливостей особистісної й рефлексивної ідентичності. Отримані зміни й трансформація особистісної ідентичності в слухачів - психологів говорить про розвиток рефлексивного подання про себе як фахівці. Цей процес припускає

наявність у майбутнього психолога сформованої рефлексивної й особистісної ідентичності, у якій актуалізовані потреба в побудові зрілої «Я-Концепції», ініціативність, здатність переборювати труднощі.

Отримані результати теоретико-емпіричного дослідження дозволяють констатувати, що проблема вивчення особливостей трансформації інтегральної ідентичності особистості, вивчення її змін в структурних компонентах є актуальним завданням внаслідок існуючої кризової й неоднозначної ситуації в підготовці сучасних фахівців психологів.

Висновки й перспективи дослідження.

Теоретико-емпіричний аналіз проведеного дослідження дозволив визначити ряд висновків: 1. Кількісний аналіз дозволив виділити основні фактори становлення і трансформації ідентичності майбутніх психологів: 1) індивідуально-психологічні фактори (особистісні фактори); 2) соціально-психологічні фактори (міжособистісні фактори); 3) психофізіологічні фактори; 4) соціокультурні фактори. Значимими факторами трансформації майбутніх психологів є: співвідношення образів актуального й ідеального «Я», стійкість-імпульсивність, рішучість-нерішучість, впевненість - непевність у собі, зріла ідентичність-наявність кризи ідентичності й активність – пасивність в само змінах;

2. Визначено, що інтегральна ідентичність як ієрархічно складна властивість особистості (ІндО) трансформується в процесі інтенсивного процесу професійної перепідготовки. Цей процес припускає трансформацію (кількісну та якісну) показників формально-динамічного, якісного й змістовно-особистісного рівня інтегральної ідентичності особистості майбутнього психолога.

2. Виявлено, що в цілому в слухачів-психологів у процесі професійного перепідготовки у вузі активно змінюються в процесі трансформації значення по показникам: ПІ (гнучкість у зміні ідентичності), ШІ (широта в пошуку своєї ідентичності), отримані зміни по загальному і інтегральному показнику ідентичності особистості (ЗПі-ФД, ППі-ФД). Так само були отримані значимі позитивні кореляції на 5% рівні між показниками Ті (відчуття тотожності ідентичності), Пі (потреба в пошуку ідентичності), НІ (безперервність пошуку ідентичності).

3. Виявлені закономірності й результати кореляційного аналізу між показниками всіх рівнів інтегральної ідентичності особистості, дозволяють констатувати надійність даної системи діагностики. Даний результат, з погляду вивчення цілеспрямованої професійної підготовки цілком вірогідно характеризує майбутніх психологів як суб'єктів орієнтованих на подальший процес самоактуалізації й саморозвитку.

Література

1. Дмитрієва Н.В. Ідентичність у нормі й патології. - Новосибірськ, НГПУ, 2000. 277 с.
2. Заливков В.Л. Самоідентифікація в педагогічній комунікації. – К.: Український цент політичного менеджменту, 2005. – 144 с.
3. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. – К., 2006. – 240 с.
4. Санникова О.О. Феноменология личности. – Одесса, СМІЛ, 2003. –256 с.
5. Сергеева А.В. Психологічні аспекти становлення інтегральної ідентичності особистості майбутнього психолога / Проблеми загальної та педагогічної

психології: Зб. наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України [за ред. С.Д. Максименко]. –Т.12,ч.4.- К. 2010. – С. 353-361.

6. Эриксон Э. Идентичность: Особистість і криза. – М., 1996. – 342 с.

7. Marscia J. E. Ego identity status: Relationship change in Self-esteem, «general maladjustment» and authoritarianism.// Journal of Personality, - 1967. - 35. P. 18-33.

8. Шнейдер Л.Б. Реконструкція професійної ідентичності: структурний і динамічний аспекти/ Л.Б. Шнейдер//Розвиток особистості.- М.,- №2.-2000.-С.44-68.

9. Tajfel H. Social identity and intergroup relations/ H. Tajfel. - Cambridge and Paris. 1982-119p.

УДК 159. 943

Р.Т. Сімко

ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ПРАЦІВНИКІВ ПАТРУЛЬНО-ПОСТОВОЇ СЛУЖБИ МІЛІЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються особливості впливу сили нервової системи, балансу процесів збудження і гальмування та їх рухливості-інертності на ефективність професійної діяльності працівників патрульно-постової служби міліції. Охарактеризовано зв'язки між властивостями нервової системи та особистісними рисами суб'єкта діяльності.

Ключові слова: *властивості нервової системи, патрульно-постова служба міліції, особистісні риси, ефективність професійної діяльності.*

Розвиток професійно значущих моторних якостей суб'єкта здебільшого визначається індивідуальними типологічними властивостями його нервової системи. Ці властивості впливають на різні психофізіологічні і психологічні феномени, зокрема й на темперамент, який як сукупність стійких генетично зумовлених властивостей визначає динаміку загальної активності людини, її зовнішні моторні і внутрішні психічні вияви. Дослідження впливу властивостей нервової системи на ефективність професійної діяльності людини є важливим науковим завданням диференціальної психофізіології.

Розв'язання цієї проблеми започатковане в працях І.П.Павлова [5], Б.М. Теплова [9], В.М. Русалова [7], Я. Стреляя [8] та інших. Сучасні дослідники [1; 6; 10] також підкреслюють, що властивості темпераменту впливають на спрямованість психічної активності суб'єкта (інтравертованість, екстравертованість), на інтенсивність і стійкість психічних процесів, на швидкість виникнення, їх темп і ритм, які мають і свої моторні вияви. Водночас типологічні особливості, які на основі подібності психомоторного реагування поєднують суб'єктів у певні групи, також фіксують і певні відмінності між ними. Отже, можна стверджувати, що у представників з різними типологічними властивостями нервової системи буде спостерігатися і різний вияв професійно значущих психомоторних якостей [2; 3; 4].